

3. *Rucovodstvo ISEM po (sub)podryadnomu i zayomnomu trudu*: <http://cal.icem.org/index.php/en/icem-guide-on-cal>.
4. Kysilyova T. *Pryvatni agentstva zaynyatosti* [Private agency of employment].// *Juridical herald of Ukraine*. – 2006. – №13. – P. 3-4.
5. http://www.ilo.org/ilc/ILCSessions/99thSession/reports/WCMS_155846/lang-en/index.htm.
6. KWWAU, KWSI, KCTU. (1998). *Organizational Strategies of Irregular Women Workers*. <http://kwwa.tistory.com/130>.
7. <http://mirror/public/english/dialogue/ifpdial/llg/main.htm>.
8. *Konvenciya 96 pro platni byuro z naymu*. [Convention 96 about paid bureau of hire]./ *Conventions and recommendations of International labour organization 1919-1964*. – Jeneva, 1999. – Volume 1. – P. 495-500.
9. *Konvenciya 181 pro pryvatni agentstva zaynyatosti*. [Convention 181 about private agency of employment]./ *Conventions and recommendations of International labour organization 1965-1999*. – Jeneva, 1999. – Volume II. – P. 1519-1525.
10. *Recomendaciya 188 shchodo pryvatnyh agentstv zaynyatosti*. [Recommendation 188 about private agency of employment]./ *Conventions and recommendations of International labour organization 1965-1999*. – Jeneva, 1999. – Volume II. – P. 1526-1528.
11. Nystrom Brigitta. *The Legal Regulation of Employment Agencies and Employment Leasing Companies in Sweden*. // *Comparative Labor Law and Policy Journal*. – 2003. – Vol. 23, №1. – P. 23.
12. <http://www.bza.de/tarif/tarifvertraege.php>.
13. <http://eurofound.eu.int/thematicfeature14.html>.
14. *Rol' pryvatnyh agentstv zaynyatosti u funkcionuvanni rynku praci*. [Role of private agency of employment in functionality of labour market]. – Jeneva: ILO, 1994. – 132p.

ДАНИ ПРО АВТОРА

Коваль Світлана Петрівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри політичної економії.
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Коваль Светлана Петровна, кандидат экономических наук, доцент кафедры политической экономии.
ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды»

DATA ABOUT THE AUTHOR

Koval' Svitlana Petrivna, Ph.D. in Economical Sciences, Docent of Chair of Political Economy.
SHEE «Pereyaslav-Khmel'nyts'kyi State Pedagogic University of name Grygoriy Scovoroda»

УДК 336.226.11

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ДОХОДУ ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ ТА ОБ'ЄКТА ОПОДАТКУВАННЯ

Коробкіна Н.Г.

Предметом статті виступає дохід як економічна категорія та об'єкт оподаткування.

Мета роботи полягає у розкритті сутності такого соціально-економічного явища як дохід та визначенні його впливу на різноманітні аспекти і процеси в державі й житті пересічного індивіда.

Методологічною основою дослідження є система загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, таких як: системний аналіз, синтез та абстрактно-логічний метод. На основі системно-аналітичного методу зроблено теоретичне узагальнення наукових поглядів вітчизняних та зарубіжних вчених щодо визначення сутності доходу, а також окреслено основні теорії оподаткування доходів населення. Метод синтезу використовувався при формуванні власного бачення доходу як виміру добробуту громадян та їх участі у процесі економічного відтворення, а абстрактно-логічний – при формуванні висновків.

Результатом роботи є систематизація надбавь в рамках даної тематики найбільш вагомих наукових шкіл в історії економічної теорії та вивчення особливостей розподілу доходів між домогосподарствами.

Галузь застосування результатів – фінанси, економічна теорія.

За результатами дослідження встановлено, що розбіжність у тлумаченні науковцями сутності доходу на макро- і мікрорівнях (національний дохід, дохід держави, дохід підприємства, дохід домогосподарства, доходи населення тощо), обумовлює постійну наукову дискусію, внаслідок чого єдиного визначення категорії «дохід» не існує. Також зазначено, що незважаючи на існування спільних теоретичних основ оподаткування доходів населення кожна країна має свою унікальну систему оподаткування.

Ключові слова: дохід, доходи населення, дохід як об'єкт оподаткування, нерівність доходів, розподіл доходів.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ ДОХОДА КАК ЭКОНОМИЧЕСКОЙ КАТЕГОРИИ И ОБЪЕКТА НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ

Коробкина Н.Г.

Предметом статьи выступает доход как экономическая категория и объект налогообложения.

Цель работы заключается в раскрытии сущности такого социально-экономического явления как доход и определении его влияния на различные аспекты и процессы в государстве и жизни рядового индивида.

Методологической основой исследования является система общенаучных и специальных методов исследования, таких как: системный анализ, синтез и абстрактно-логический метод. На основе системно-аналитического метода сделано теоретическое обобщение научных взглядов отечественных и зарубежных ученых по определению сущности дохода, а также обозначены основные теории налогообложения доходов. Метод синтеза использовался при формировании собственного видения дохода как измерения благосостояния граждан и их участия в процессе экономического воспроизводства, а абстрактно-логический – при формировании выводов.

Результатом работы является систематизация достижений в рамках данной тематики наиболее весомых научных школ в истории экономической теории и изучение особенностей распределения доходов между домохозяйствами.

Область применения результатов – финансы, экономическая теория.

По результатам исследования установлено, что расхождение в толковании учеными сущности дохода на макро- и микроуровне (национальный доход, доход государства, доход предприятия, доход домохозяйства, доходы населения и т.д.), обуславливает постоянную научную дискуссию, в результате чего единого определения категории «доход» не существует. Также отмечено, что несмотря на существование общих теоретических основ налогообложения доходов каждая страна имеет свою уникальную систему налогообложения.

Ключевые слова: доход, доходы населения, доход как объект налогообложения, неравенство доходов, распределение доходов.

THEORETICAL APPROACHES TO THE DEFINITION OF INCOME AS ECONOMIC CATEGORY AND OBJECT OF TAXATION

Korobkina N.G.

The subject of this article is the income as an economic category and object of taxation.

The aim of the research is to disclosing the nature of the socio-economic phenomenon as income and determining its effect on various aspects and processes in the country and the life of an ordinary individual.

The methodological basis of the study is the system of general and specific research methods, such as systems analysis, synthesis and abstract-logical method. Based on system-analytical method were made theoretical generalizing of scientific views of national and foreign scientists to determine the nature of income, and outlines the basic theory of personal income tax. The method of synthesis used for forming own vision of income as measuring of the welfare of citizens and their participation in economic reproduction and abstract logic method – for forming conclusions.

The article presents the achievements of foreign scientific schools in the history of economic theory and study of the characteristics of income distribution among households.

Areas of application results are finance and economics.

The study was concluding that differences in the interpretation of income by scientists at the macro and micro levels (national income, state income, corporate income, household income, personal income etc.) causes permanent scientific debate, so the single definition of «income» does not exist. Also was pointed that each country has its own unique system of taxation with even the existence of a common theoretical bases of personal income tax.

Keywords: income, personal income, income as an object of taxation, income inequality, income distribution.

Постановка проблеми. Дохід є однією з ключових економічних категорій та центральною величиною у теорії і практиці оподаткування. Аналізу його змісту, складових, джерел формування та напрямів розподілу на різних рівнях суспільного життя присвячено чимало фундаментальних наукових праць і прикладних досліджень протягом останніх століть. Будь-яка серйозна наукова дискусія, у т. ч. між представниками різних наукових шкіл, так чи інакше зачіпає проблематику, що пов'язана із розумінням сутності такого соціально-економічного явища як дохід та його впливу на різноманітні аспекти і процеси в державі й житті пересічного індивіда. «Мы наблюдали, как знаменитые авторы приводили друг друга, да и самих себя, в замешательство, принимая различные определения Сбережения и Дохода, которые были довольно противоречивы и не вполне удовлетворительны» [1, с. 168].

Не менш дискусійним є визначення доходу як об'єкта оподаткування у системі державних фінансів. Це пов'язане з тим, що у ринковій економіці держава виконує низку функцій, однією з яких є забезпечення справедливості, а серед завдань економічної політики держави – досягнення справедливого розподілу доходів.

Враховуючи зазначене, об'єктивно реальністю є ситуація, що єдиного загально визнаного та універсального трактування доходу немає. При цьому мінливість зовнішнього середовища вимагає постійної актуалізації напрацьованих та усталених підходів відповідно до реалій сьогодення. Тому, віддаючи належне роботам вчених, спробуємо здійснити стислий екскурс у генезис даної категорії, а також на основі узагальнень навести власне бачення доходу як виміру добробуту громадян та їх участі у процесі економічного відтворення. А також встановимо залежність між еволюцією економічної думки щодо формування і розподілу доходу та розвитком підходів до його оподаткування.

Ступінь дослідження даної проблеми вченими. Питанням визначення доходу як економічної категорії та об'єкта оподаткування займалися такі зарубіжні вчені: Л. Вальрас, Т. Веблен, Дж. М. Кейнс, К. Макконел, К. Маркс, Д. Рікардо, П. Самуельсон, А. Сміт, М. Фрідман, Дж. Хікс та ін. Не менш важливий і значущий внесок у дослідження даної проблематики зробили вітчизняні науковці, а саме: В. Л. Андрущенко, О. Д. Данілов, С. В. Мочерний, С. В. Онишко, С. М. Панчишин, А. М. Соколовська, Л. Л. Тарангул, В. М. Федосов, Н. М. Холод, К. І. Швабій, С. І. Юрій та ін.

Предметом статті виступає дохід як економічна категорія та об'єкт оподаткування.

Мета статті полягає у розкритті сутності такого соціально-економічного явища як дохід та визначенні його впливу на різноманітні аспекти і процеси в державі й житті пересічного індивіда. Реалізація поставленої мети зумовила необхідність вирішення таких завдань:

- визначити етимологію поняття дохід, дослідивши основні економічні теорії, думки вчених та довідкову літературу;
- проаналізувати основні інструментарії державного регулювання доходів населення;
- розглянути дохід як основний об'єкт оподаткування у системі державних фінансів;
- дослідити особливості розподілу доходів між господарствами та вплив його перерозподілу на добробут населення.

Для досягнення поставленої мети застосовувалися такі **методи** як: системний аналіз, синтез та абстрактно-логічний метод. На основі системно-аналітичного методу зроблено теоретичне узагальнення наукових поглядів вітчизняних та зарубіжних вчених щодо визначення сутності доходу, а також окреслено основні теорії оподаткування доходів населення. Метод синтезу використовувався при формуванні власного бачення доходу як виміру добробуту громадян та їх участі у процесі економічного відтворення, а абстрактно-логічний – при формуванні висновків.

Результати дослідження. Аналіз сутності доходу неможливо повноцінно розкрити окремо від джерел його формування та розподілу, який здійснюється за допомогою такого інструментарію державного регулювання, як: особисті податки, державні трансферні платежі, регулювання цін на товари і послуги тощо. Це пояснюється самою специфікою даної економічної категорії. На нашу думку, саме податкам належить визначальне місце у процесі перерозподілу доходів населення, оскільки саме вони є головним джерелом наповнення бюджетів всіх рівнів, а отже є базою для виконання державою соціальних зобов'язань.

Переважає більшість дослідників вважають, що систематизацію поглядів на категорію «дохід» потрібно розпочати саме із представників класичної школи, оскільки у їх попередників в історії економічної науки (схоласти, меркантилісти, фізіократи та ін.) фундаментальні праці з цієї теми відсутні. На нашу думку, це пояснюється тим, що до середини XVIII ст. фіскальною основою держав були переважно майнові і подушні податки [2, с. 232]. Так, наприклад, основоположник вчення фізіократів Франсуа Кене у трактаті «Економічна таблиця» (1758 р.) стверджував, що тільки постійно відтворювані багатства сільського господарства є основою для всіх інших форм багатства, забезпечують заняття усім видам професій, сприяють благополуччю

населення, задають рух промисловості і підтримують процвітання нації. Він трактував гроші як марне багатство, оголошуючи їх тільки посередником в обміні [3, с. 27]. В принципі можна сказати, що саме у його роботі здійснено перші спроби макроекономічного аналізу сутності та складових доходу, але це припущення буде дещо умовним.

Тому в економічній науці прийнято виділяти кілька основних шкіл, які досліджували питання формування та розподілу доходів, частково звертаючи увагу і на джерела доходів, зокрема: класична школа політекономії, марксизм, маржиналізм, кейнсіанство, інституціоналізм та неінституціоналізм, а також ряд вчених, чії розробки були так чи інакше використані при державному регулюванні економіки (табл. 1).

Таблиця 1. Систематизація основних шкіл, представники які досліджували проблематику формування та розподілу доходів населення*

Школа	Ключові представники	Основні погляди
Класична школа політекономії	А. Сміт, Д. Рікардо, Дж.С. Мілль	Виділяли три види доходів: прибуток, заробітну плату і земельну ренту. Вперше сформували цілісну систему поглядів на проблеми розподілу доходів. Стверджували, що заробітна плата довготривалого періоду залежить від темпу нагромадження капіталу, який, у свою чергу, залежить від стану попиту в країні (державна політика невтручання за принципом « <i>laissez faire</i> »). На їх думку, в основі заробітної плати найманого працівника лежить вартість засобів існування, необхідних для підтримання його життя та виховання дітей, які замінять його на ринку праці (нижня межа – мінімум, необхідний для фізичного виживання). Між заробітною платою і прибутком – обернено пропорційна залежність.
Марксизм	К. Маркс	Сформував трудову теорію вартості для визначення відносних цін і розкриття суті прибутку – додаткової вартості, яка є не чим іншим, як неоплаченою працею. Вартість товару робочої сили відповідає вартості життєвих благ, необхідних для відтворення робочої сили, а його споживна вартість для покупця-капіталіста визначається здатністю робочої сили виробляти більшу вартість, ніж вартість самої робочої сили. Іншими словами, робітники створюють продукцію на більшу величину, ніж витрати на їх власне утримання та відтворення. Отже, прибуток капіталістів є результатом експлуатації. Тією мірою, як капітал нагромаджується, становище найманого робітника, незалежно від рівня заробітної плати, погіршується, тому можливості поліпшення становища робітничого класу в межах капіталістичного ладу не існує.
Маржиналізм	Л. Вальрас, К. Менгер, Е. Бем-Баверк, Л. Візер	За їх поглядами, всі фактори виробництва створюють національний дохід і, відповідно, приймають участь у його розподілі. Праця привласнює частину доходу у вигляді заробітної плати, капітал – у формі процента, а земля – ренти. Прибуток є платою за підприємницький хист. Власну теорію розподілу доходів обґрунтовували через граничну корисність для індивіда, яку можна виміряти на основі приблизної постійності граничної корисності грошей. Вихідним було положення про те, що на дохід впливають не тільки особисті інтереси виробника, а й інтереси споживачів товарів і послуг. Але по факту, представники школи визначали не розподіл доходів, а лише граничні рівні оплати праці, капіталу і землі, оскільки в їх розрахунках ціна факторів виробництва розглядалася як задана.
Інституціоналізм	Т. Веблен Дж. Коммонс У. Мітчел	Інституціоналізм не має якихось загальних теоретичних засад. Економісти, котрі належать до цього напрямку, суттєво різняться за колом досліджуваних проблем. Однак з позиції доходів суттєво критикували постулати інших наукових шкіл, особливо маржиналізм, оскільки, на їх думку, ринкові механізми неспроможні забезпечити справедливості для різних груп в економіці. Лише тиск на уряд є універсальним інструментом досягнення справедливого та раціонального економічного ладу.
Соціальна теорія розподілу	М. І. Туган-Барановський	На думку вченого, величина заробітної плати визначається такими чинниками як продуктивність суспільної праці (формує обсяг суспільного продукту, що підлягає розподілу між класами) та соціальна сила робітничого класу (впливає на частку суспільного продукту, яка надходить у розпорядження робітника).
Кейнсіанство	Дж. М. Кейнс	Обґрунтовував необхідність державного регулювання виробництва, зайнятості розподілу доходів, оскільки з ростом доходів частка заощаджень росте, а частка споживання зменшується (що створює загрозу дефіциту ефективного попиту).
Чиказька школа економіки (економічний лібералізм та монетаризм)	М. Фрідман	Розробив концепцію перманентного доходу – доходу, який споживач очікує отримувати протягом життя, враховуючи свій вік, освіту, моделі споживання, що склалися. На його думку, перманентний рівень споживання залежить від перманентного рівня доходу, а тому в цілому є константою, не залежачи від поточних коливань обсягу доходу. Відповідно, на його думку, проблеми нестачі ефективного попиту, поставленої Дж. М. Кейнсом і пов'язаної з тим, що з ростом доходів зменшується гранична схильність до споживання («основний психологічний закон»), не існує. А отже, необхідності для держави вживати заходів щодо стимулювання цього попиту немає. Тому її роль повинна обмежуватися створенням умов для формування та функціонування ринкової системи.
Загальна теорія рівноваги та добробуту	Дж. Хікс (Гікс)	Доповнив маржиналістську теорію розподілу «теорію промислового конфлікту». Вважав, що єдиною неринковою силою, яка визначає розмір заробітної плати, є вплив профспілок. Розробив модель, відповідно до якої заробітна плата визначається точкою перетину «кривої поступок» підприємців та «кривої спротиву» профспілок.
Неінституціоналізм	С. Кузнець, Р. Коуз, Дж. Гелбрейт, Е. Хансен	Школа містить значну кількість теорій та концепцій, а саме: теорію економічних суб'єктів, теорію трансакційних витрат, економіку організацій, теорію прав власності, економіку права, теорію суспільного вибору, конституційну економіку та економіку політики, а також ряд інших. До сильних сторін цієї школи відносять аналіз змісту і ефектів опортуністичної поведінки, взаємного впливу економічних стимулів і прав власності, дослідження взаємодії організаційних структур з інституційним середовищем, відкриття принципово нового виду витрат – трансакційних, які реально впливають на економічну поведінку людей, хоч і важко піддаються вимірюванню.

*Джерело: складено автором на основі [4; 5; 23 та ін.].

Зауважимо, що розбіжність у тлумаченні науковцями сутності доходу на макро- і мікрорівнях (національний дохід, дохід держави, дохід підприємства, дохід домогосподарства, доходи населення тощо), вносить певний дисонанс у логіку побудови

послідовної ієрархії. Але «оцінюючи... економіста, ми повинні завжди пам'ятати, що блискучий виклад аналітичних концепцій – це щось зовсім інше, ніж глибоке розуміння суті логіки економічних взаємозалежностей. Винахідливі методи не завжди означають глибоке проникнення в економічні явища, і навпаки» [4, с. 76].

Проаналізувавши надбання найбільш вагомих наукових шкіл в історії економічної теорії, узагальнені нами у табл. 1 відповідно до мети роботи, можемо зробити наступний висновок. Економічна наука в ретроспективі, оперуючи складними економічними категоріями і зачіпаючи цілі пласти проблемних питань, не дає однозначних структурованих відповідей, а викладені теореми не піддаються емпіричній перевірці. При цьому деякі теорії були піддані справедливій критиці їх послідовниками, а висновки вчених, які не пройшли перевірку часом, визнані або помилковими, або недостатньо реалістичними. Це є аргументом на користь перенесення фокусу дослідження на сучасні надбання економічної науки, хоча зрозуміло, що саме генезис наукових теорій під впливом їх критичного переосмислення наступниками забезпечив сучасний стан розуміння сутності доходу та його складових.

В цілому можна зробити висновок, що для загальної економічної теорії характерним є застосування факторного аналізу, тобто дослідження впливу факторів на величину доходу (праця забезпечує дохід у вигляді заробітної плати, а земля – ренту). І лише науковці ХХ ст. почали застосовувати міждисциплінарний підхід, аналізуючи питання формування і розподілу доходів через призму не лише економіки, але й соціальної філософії, психології, політики тощо. В результаті сформовані вченими висновки набули більшого змістовного та аналітичного значення. Ми погоджуємося із думкою д.е.н. Холода Н. М., що саме інституціоналізм є тією теоретичною основою, за допомогою якою повинен здійснюватися аналіз розподілу доходів у вітчизняних реаліях [5, с. 46]. Якто ж проаналізувати розкриття сутності доходу у сучасній довідковій літературі, то отримаємо наступну картину (див. табл. 2).

Таблиця 2. Визначення поняття «дохід» у довідковій літературі*

Джерело	Визначення доходу
Податки: довідник-словник [6, с.73]	сума будь-яких коштів, вартість матеріального й нематеріального майна, інших активів, що мають вартість, у т.ч. цінних паперів або деривативів, одержаних платником податку у власність або нарахованих на його користь, чи набутих незаконним шляхом протягом відповідного звітного періоду з різних джерел як на території України, так і за її межами
Економічний словник [7, с.109]	потік заробітної плати, відсотків, дивідендів та інших надходжень, отриманих індивідом чи суб'єктом господарювання протягом визначеного терміну
Економічний тлумачний словник [8, с. 85]	сума будь-яких коштів, вартість матеріального й нематеріального майна, інших активів, що мають вартість, у т.ч. цінних паперів або деривативів, одержаних платником податку у власність або нарахованих на його користь, чи набутих незаконним шляхом протягом відповідного звітного періоду з різних джерел як на території України, так і за її межами
Словник бухгалтера та аудитора [9, с. 60]	сума будь-яких коштів, вартість матеріального й нематеріального майна, інших активів, що мають вартість, у т.ч. цінних паперів або деривативів, одержаних платником податку у власність або нарахованих на його користь, чи набутих незаконним шляхом протягом відповідного звітного періоду з різних джерел як на території України, так і за її межами
Економічна енциклопедія [10, с. 363; 366]	сума прибутку і заробітної плати працівника; грошові й натуральні (у грошовій одиниці) доходи громадян з різних джерел
Великий тлумачний словник сучасної української мови [11, с. 324]	гроші або матеріальні цінності, одержувані державою, юридичною або фізичною особою внаслідок будь-якої діяльності (виробничої, комерційної, посередницької і т. ін.)
Великий бухгалтерський словник [12, с.103]	грошові або інші цінності, одержувані в результаті будь-якої діяльності; результат виробничо-господарської діяльності, одержуваний як різниця між вартістю реалізованої товарі/послуг і понесеними витратами; дивіденди або відсотки, виплачені власникам цінних паперів, вкладів, депозитів.

*Джерело: складено автором на основі [6-12].

Як видно з табл. 2, у ряді джерел визначення повністю дублюються, деякі словники наводять надто загальне трактування доходу, включаючи до його складу і прибуток, проте у переважній більшості енциклопедій тлумачення даної категорії представлено перелічуванням складових, які в кожному випадку є різними. При цьому безоплатно отримані товари і послуги окремо складовою не виділяються. Відмічаючи в цілому методологічну правильність розкриття доходу через джерела формування, на нашу думку, необхідність розширення або максимальна деталізація кола індикаторів, що характеризують категорію «доходи населення», у сучасному суспільстві є очевидною.

При цьому, не дивлячись на комерціалізацію соціальної сфери (платна освіта, медичне обслуговування тощо), коли все ж таки основним показником рівня життя населення є грошовий дохід, вважаємо, що виключно кількісна оцінка отриманого доходу не може бути охарактеризована як комплексна. І хоча ряд сучасних вчених притримується даного погляду, багато дослідників схиляється до концепції розширеного доходу із одночасним аналізом таких додаткових факторів, як потреби людини, її потенціал та модель поведінки (див. табл. 3).

В цьому контексті доцільно процитувати англійського економіста Дж. Р. Хікса (праця «Вартість і капітал»), а саме: «дохід – це максимальна кількість засобів, які індивід може витратити протягом даного тижня і які він очікує витратити протягом кожного наступного тижня» [1, с. 292].

Отже, аналіз підходів до трактування сутності доходу дозволив обґрунтувати наявність методологічного плюралізму щодо даного питання. Внаслідок цього також не існує єдиної загальноновизнаної класифікації критеріїв доходу – майже кожен дослідник пропонує власне бачення. Безумовно, що запропонований нами підхід не може претендувати на вичерпність, хоч і об'єднав найбільш поширені погляди. З цього приводу досить влучно висловився німецький економіст і статистик професор Петера фон дер Ліппе – визначення доходу залежить від цілей аналізу та практичних завдань, для вирішення яких повинні використовуватися дані про доходи [20].

Наприклад, для цілей офіційної статистики використовуються переважно два підходи до аналізу доходів населення: макроекономічний, який дозволяє оцінити в цілому роль домогосподарства як економічного суб'єкта, що відіграє особливу роль у господарському житті кожної країни (ґрунтується на системі національних рахунків та Балансі грошових витрат і доходів населення); і мікроекономічний, який пов'язаний з дослідженням процесів формування, розподілу, перерозподілу і використання доходів на рівні окремих домогосподарств (на основі даних вибіркового обстеження умов життя домогосподарств).

Таблиця 3. Наукові підходи до трактування поняття «дохід»*

Джерело	Визначення доходу
Г. А. Оганян, В.О. Паламарчук, А.П. Румянцев [13, с. 184-185]	загальна сума грошей, яку отримала особа протягом певного періоду (як правило, за рік): заробітна плата та інші трудові доходи, доходи від власності, у т. ч. ренти, процентів, дивідендів, трансфертні платежі
Є. П. Качан, Г. Т. Завіновська, В. Я. Брич, О. П. Дяків [14, с. 166]	сума грошових коштів і матеріальних благ, одержаних за певний проміжок часу у натуральному вигляді для підтримання фізичного, морального, економічного та інтелектуального стану людини
С. М. Панчишин, Н. М. Холод [15, с. 8]	сукупність грошових коштів і натуральних надходжень, отриманих за певний період
М.Г. Назаров, Г.Ф. Горбей, Г.Д. Кулагіна, Б.Т. Рябушкін [16, с. 588]	ресурси у грошовому і натуральному вираженні, які можуть бути використані на задоволення особистих потреб, сплату податкових та інших обов'язкових та добровільних платежів, заощадження
П. В. Савченко, Ю. П. Кокін [17, с. 48]	сукупність надходжень у грошовій та натуральній формах за визначений проміжок часу, використовуваних фізичними особами з метою споживання і накопичення
К. І. Швабій [18, с. 10]	всі надходження, що виникають на основі процесу ціноутворення, з урахуванням величини понесених затрат, потрібних для отримання цього доходу
І. В. Шевчук [19, с. 10]	сукупний дохід, скоригований на суму податкових вилучень та зменшений на суму економічно обґрунтованого неоподаткованого мінімуму та інших пільг

*Джерело: складено автором на основі [13-19].

Однак якщо розглядати дохід як основний об'єкт оподаткування у системі державних фінансів, то до його визначення потрібно підходити обережно і відповідально [21, с. 34]. Це пов'язане з тим, що у ринковій економіці держава виконує низку функцій, однією з яких є забезпечення справедливості, а серед завдань економічної політики держави – досягнення справедливого розподілу доходів. Зараз вже важко визначити, де, коли і як були прийняті перші законодавчі акти, що закріплювали за державою обов'язки піклуватися про добробут населення, проте вчені вбачають коріння в Англії, де 1601 року був прийнятий закон про бідних. Сьогодні, на думку українських вчених С. М. Панчишина та Н. М. Холода, державне регулювання доходів населення – це сукупність законодавчих норм, виконавчих та контрольних важелів і заходів, які реалізують уповноважені державні установи, щоб стабілізувати доходи та їх зростання, а також не допустити надмірної диференціації і зменшити бідність [15, с. 5; 60].

Методи державного регулювання доходів населення є різноманітними, тому, як і у випадку щодо критеріїв класифікації доходів, дослідники даної проблематики пропонують власне бачення. Не занурюючись у аналіз масштабів їх поглядів, оскільки це виходить за межі предмета нашої роботи, представимо основний інструментарій державного регулювання доходів населення наступним чином (рис. 1).

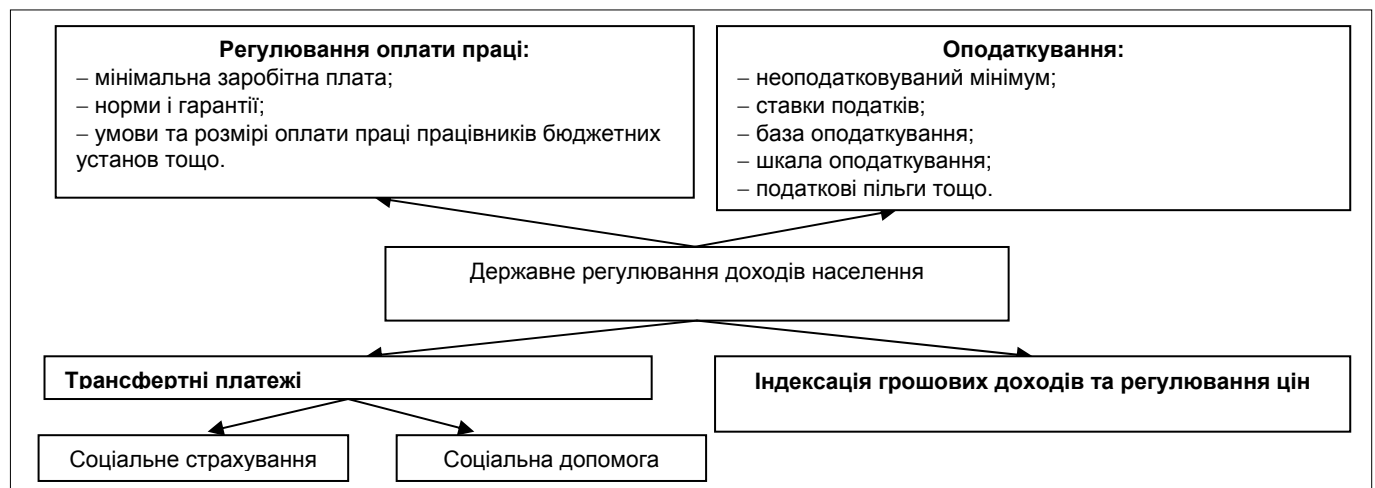

Рисунок 1. Основний інструментарій державного регулювання доходів населення*

*Джерело: Доходи і заощадження в перехідній економіці України / За ред. С. М. Панчишина, М. І. Савлука. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 406 с. – С. 13.

При цьому і українські, і зарубіжні вчені поділяють думку, що найбільшу роль у розподілі та перерозподілі доходів населення грають саме трансфертні платежі та оподаткування, інструментарій якого у площині пільгового оподаткування доходів фізичних осіб ми досліджуватимемо у даній роботі.

Причини нерівності доходів населення, які викликають необхідність державного втручання, є актуальною для дослідження темою протягом останніх століть. На сучасному етапі, переважно у західній фінансовій літературі, прийнято виділяти об'єктивні та специфічні фактори. До об'єктивних належать так звані екстерналії (побічні ефекти) – недосконалості ринкових механізмів, які досить детально проаналізував видатний вітчизняний вчений, д.е.н., професор В. Л. Андрущенко. За його словами, «екстерналії можуть породжувати ... збитки, негативні наслідки; зменшувати або повністю елімінувати можливість оптимальної алокації ресурсів у масштабах певної галузі, а то й економічної системи в цілому; спричиняти переміщення ресурсів і ринків, а також викликати різноманітні сукупні ефекти» [22, с.88].

До суб'єктивних факторів, наслідком дії яких стає нерівність доходів населення, автори Економіксу відносять наступні:

- відмінності у здібностях;
- доступ до освіти, її якість та здатність до навчання;
- дискримінація при наймі на роботу та просуванні по кар'єрних сходах;
- уподобання людини, життєва позиція та готовність до ризику;
- нерівномірність розподілу багатства, в т.ч. спадщини;
- місце народження та умови виховання;
- вдача, ділові та особисті зв'язки, а також нещасні випадки [23, с. 752-755].

Відповідно органи влади змушені суттєво перерозподіляти доходи від сімей з високими доходами на користь сімей з низькими, використовуючи для цього у т. ч. податкову систему, або так звані коригуючі податки Пігу – за іменем англійського економіста, ученика Альфреда Маршалла Артура Пігу. Розрахунок побудований на тому, що будь-який податок, окрім виконання свого прямого фіскального призначення, містить ще й побічні, зовнішні для фіску ефекти. Штучно маніпулюючи елементами податку, уряд може скеровувати економічні і соціальні процеси у потрібній на певній стадії розвитку країни траєкторії. В принципі будь-який податок є податком Пігу, оскільки варіювання ставками та режимом оподаткування є зручним способом впливу в бажаному напрямі на економічну та соціальну поведінку [22, с.91].

Сьогодні, не дивлячись на глобалізаційні та інтеграційні процеси, майже кожна країна світу має власну, притаманну саме їй, податкову систему із власним варіантом оподаткування доходів населення. Але на теоретичному рівні підходи до визначення податкової бази як фізичного, вартісного чи іншого характерного виразу об'єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання, мають дискусійний характер. Оскільки, як вірно відмічає д.е.н., професор Швабій К. І., аналізуючи напрацювання професора Соколова О. О., існує суттєва відмінність між визначенням оподаткованого доходу та доходу як суми засобів споживання і послуг, які стосуються кожної конкретної особи [21, с. 34].

В межах класичної фінансової школи прийнято виділяти дві концепції доходу – теорію джерел і теорію чистого збільшення вартості майна (теорія надходжень фактичного майна).

Згідно з теорією джерел Б. Ф'юстінга дохід є сумою грошових і товарних потоків, що регулярно (ключове слово) надходять індивіду з постійних (ключове слово) джерел. Тобто будь-які разові чи тимчасові надходження (доходи від продажу майна, спадщина, дарування тощо) з позиції даної теорії не вважаються доходом, тому вилучаються з податкової бази. На цій концепції ґрунтувався прусський закон про податок на доходи 1891 р. Очевидно, що теорія містить значну дискусійну складову.

Так, вилучення з податкової бази тимчасових чи разових надходжень не відповідає вимогам соціальної справедливості, отже, не є виправданим. Показником платоспроможності індивіда та індикатором його попиту на суспільні блага може бути лише сукупний дохід з усіх джерел. Саме таким чином дохід як об'єкт оподаткування трактується у моделі Шанца-Хейга-Саймонса (далі – ШХС). Розроблена у 1896 р. німецьким вченим Г. фон Шанцем, теорія чистого збільшення вартості майна одержала розвиток у працях американських економістів Р. М. Хейга (1921 р.) та Г. С. Саймонса (1938 р.). На цій теорії ґрунтувався німецький закон про податок на доходи 1920 р.

Згідно з концепцією ШХС відповідність доходу як об'єкта оподаткування принципу платоспроможності забезпечується завдяки включенню до його складу всіх вхідних потоків, що підвищують рівень потенційного споживання індивідів, і вилученню з нього всіх вихідних потоків, які зменшують рівень потенційного споживання, а також усіх витрат, пов'язаних із одержанням доходу. Виходячи з даного визначення, до складу об'єкта оподаткування мають включатися усі види доходів, що одержує платник. Тому у фінансовій літературі модель ШХС називають моделлю комплексного доходу.

Недоліком моделі вважається її недостатнє практичне значення внаслідок того, що база оподаткування в податкових системах більшості країн фактично виявляється набагато вужчою (спадщина і дарування в багатьох країнах обкладаються окремим податком), ніж дохід, що відповідає концепції ШХС, яка є теоретичним ідеалом [24, с. 166-167].

Найбільш придатною для її застосування в сучасній юридичній практиці вважається концепція ринкового доходу як об'єкта оподаткування К. Тіпке, Й. Ланга, Р. Віттманна, Х. Г. Руште, згідно з якою оподатковуватися мають лише доходи, отримані ринковим шляхом, а саме: доходи від ненайманої (підприємницької) діяльності; доходи від найманої діяльності та доходи від приватного майна (доходи від капіталу).

Про наближення західноєвропейської практики прибуткового оподаткування до концепції ринкового доходу, з одного боку, свідчить перелік груп доходів, що виділяються у складі об'єкта оподаткування в цих країнах. Так, найбільш розповсюдженою категорією доходів є дохід від роботи за наймом, що включає заробітну плату, пенсії, винагороди менеджменту компаній. В окремих країнах (Бельгія, Фінляндія, Нідерланди) замість цього застосовується група «зароблений дохід», що об'єднує доходи від праці за наймом, а також доходи від професійної діяльності (доходи осіб вільних професій – юристів, митців тощо) та підприємництва. Однак, на відміну від цих країн, в більшості країн – членів ЄС професійний дохід і дохід від підприємницької діяльності утворюють окремі групи доходів у складі об'єкта оподаткування.

Іншою обов'язковою категорією доходів є доходи від капіталу. В таких країнах, як Португалія, Італія, Австрія, Нідерланди, Німеччина, Франція, Греція для позначення подібних доходів застосовується категорія «інвестиційний дохід» (об'єднує доходи у вигляді дивідендів, процентів, роялті та ін.), поряд із яким виділяється така категорія доходів, як «приріст капіталу». Досить часто в окрему категорію виділяються доходи від нерухомості, що включають переважно суми отриманої платником орендної плати та лізингових платежів від передачі прав користування власним майном.

Це підтверджує тезу про унікальність діючого порядку щодо оподаткування доходів населення майже для кожної країни світу при спільних теоретичних основах та проблематиці (оподаткування та ефективність, чи оподаткування і справедливість, чи оптимальне поєднання).

Висновки. Ознайомлення з теоретичними та методологічними напрацюваннями зарубіжних і вітчизняних економістів-науковців свідчать про відсутність єдиного, загальноприйнятого визначення поняття «дохід». Відмінності у розумінні сутності доходу як економічної категорії на макро- і мікрорівнях є першопричиною різноманіття підходів до оподаткування доходів населення у різних країнах, а також триваючої еволюції форм оподаткування.

В цілому проведений аналіз наглядно демонструє складність категорії «дохід» як економічної категорії і як об'єкта оподаткування. Це робить дохід привабливою та актуальною для дослідження темою, а напрацювання науковців у цій сфері є затребуваними та такими, що мають практичну цінність.

Список використаних джерел

1. Хикс Дж. Р. *Стоимость и капитал: Пер. с англ. / Общ. ред. и вступ. Р.М. Энтова.* – М., Издательская группа «Прогресс», 1993 – 488 с.
2. *Морально-етичні імперативи податків та оподаткування (західна традиція): монографія / Андрущенко В.Л., Тучак Т.В.* – К.: Алерта, 2013. – 384 с.

3. Агапова И.И. История экономических учений / И.И. Агапова. – М: Эксмо, 2002. – 206 с.
4. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі / М. Блауг ; пер. з англ. І.Дзюб. – Київ : Основи, 2001. – 670 с.
5. Холод Н.М. Розподіл доходів та бідність у перехідних економіках : монографія / Н.М. Холод. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2009. – 442 с.
6. Податки: довідник-словник : навч. посібник / Карпінський Б.А., Залуцька Н.С. Карпінська О.Б. – К. : Видавничий дім «Професіонал», 2008. – 464 с.
7. Экономический словарь. Толково-терминологический. – К. : КНТ, 2007. – 624 с.
8. Економічний тлумачний словник. Понятійна база законодавства України у сфері економіки. – К. : КНТ, 2007. – 360 с.
9. Словник бухгалтера та аудитора / за заг. ред. Я. Кавторєва. – Х. : Фактор, 2009. – 352 с.
10. Економічна енциклопедія. Том 1 / за заг. ред. С.В. Мочерного. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.
11. Великий тлумачний словник сучасної української мови / за заг. ред. В.Т. Бусела. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
12. Большой бухгалтерский словарь / под ред. А.Н. Азриляна. – М. : Институт новой экономики, 1999. – 574 с.
13. Політична економія : навч. посіб. / Г.А. Оганян, В.О. Паламарчук, А.П. Румянцев та ін.; за заг. ред. Г.А. Оганяна. – К. : МАУП, 2003. – 520 с.
14. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч.-метод. посібник / за заг. ред. проф. Качана Є.П. – Тернопіль : ТДЕУ, 2006. – 373 с.
15. Доходи та заощадження в перехідній економіці України / за ред. С.М. Панчишина та М.І. Савлука. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 406 с.
16. Курс социально-экономической статистики: учебник для вузов / под ред. М.Г. Назарова. – М.: Финстатинформ, ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 771 с.
17. Политика доходов и заработной платы : учебник / под ред. П.В. Савченко, Ю.П. Кокина. – М. : Юристъ, 2000. – 456 с.
18. Швабій К.І. Модернізація системи оподаткування доходів населення України : автореф. дис... д-ра. екон. наук : 08.00.08 / К.І. Швабій // Нац. ун-т держ. податкової служби України. – Ірпінь, 2010. – 39 с.
19. Шевчук І.В. Механізм оподаткування доходів фізичних осіб в ринкових умовах : автореф. дис... канд. екон. наук : 08.00.08 / І.В. Шевчук // УАН, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». – К., 2009. – 20 с.
20. Кабашова Е.В. Исследование доходов населения: философский аспект [Электронный ресурс] / Е.В. Кабашова. – Режим доступа : http://catalog-statei.ru/view_article.php?id=258
21. Швабій К.І. Оподаткування доходів населення : проблеми науки та практики : монографія / К.І. Швабій. – Ірпінь : Національний університет ДПС України, 2009. – 296 с.
22. Андрущенко В.Л. Фінансова думка Заходу в ХХ столітті: (Теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів). – Львів: Каменяр, 2000. – 303 с.
23. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика: пер. 17-го англ. изд. / К.Р. Макконнел, С.Л. Брю. – М.: ИНФРА-М, 2009. – 916 с.
24. Соколовська А.М. Основи теорії податків: навч. посібник / А.М. Соколовська. – К., 2010. – 326 с.

References

1. Khiks Dzh. R. Stoimost' i kapital [The value and capital]. – Moscow, 1993. – 488 p.
2. Andrushchenko V.L., Tuchak T.V. Moralno-etychni imperatyvy podatkiv ta opodatkovannya (zakhidna tradytsiya) : monografiya / [Moral and ethical imperatives of taxation (western tradition) : monograph]. – Kyiv : Alerta, 2013. – 384 p.
3. Agapova I. I. Istorija jekonomicheskikh uchenij [History of economic thought]. – Moscow, 2002. – 206 p.
4. Blauh M. Ekonomichna teoriya v retrospektyvi [Economic theory in retrospective]. – Kyiv, 2001. – 670 p.
5. Kholod N. M. Rozpodil dokhodiv ta bidnist' u perekhidnykh ekonomikakh : monohrafiya [Income distribution and poverty in transition economies]. – Lviv, 2009. – 442 p.
6. Podatky: dovidnyk-slovnnyk : navch. posibnyk / Karpins'kyy B. A., Zaluts'ka N. S. Karpins'ka O. B. [Taxes: Directory dictionary: teach. manual]. – Kyiv, 2008. – 464 p.
7. Jekonomicheskij slovar'. Tolkovo-terminologicheskij [Economic Dictionary. Glossary and terminology]. – Kyiv, 2007. – 624 p.
8. Ekonomichnyy tлумачnyy slovnnyk. Ponyatiyna baza zakonodavstva Ukrayiny u sferi ekonomiky [Economic glossary. Conceptual framework legislation of Ukraine in the economy]. – Kyiv, 2007. – 360.
9. Slovnnyk bukhhaltera ta audytora / za zah. red. Ya. Kavtoryeva [Glossary of accountant and auditor]. – Kharkiv, 2009. – 352 p.
10. Ekonomichna entsyklopediya. Tom 1. / za zah. red. S.V. Mochernoho [Economic Encyclopedia. Volume 1]. – Kyiv, 2000. – 864 p.
11. Velykyy tлумачnyy slovnnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy / za zah. red. V.T. Busela [Great Dictionary of Modern Ukrainian]. – Kyiv, 2009. – 1736 p.
12. Bol'shoj buhgalterskij slovar' / pod red. A.N. Azrilijana [Large Accounting dictionary]. – Moscow, 1999. – 574 p.
13. Politychna ekonomiya : navch. posib. / H.A. Ohanyan, V.O. Palamarchuk, A.P. Rumyantsev ta in.; za zah. red. H.A. Ohanyana [Political Economy: a tutorial]. – Kyiv, 2003. – 520 p.
14. Ekonomika pratsi ta sotsial'no-trudovi vidnosyny : navch.-metod. posibnyk / za zah. red. Kachana Ye.P. [Labor Economics and Labor Relations: Textbook]. – Ternopil', 2006. – 373 p.
15. Dokhody ta zaoshchadzhennya v perekhidniy ekonomitsi Ukrayiny / za red. S.M. Panchyshyna ta M.I. Savluka [Income and savings in transition economy of Ukraine]. – Lviv, 2003. – 406 p.
16. Kurs social'no-jekonomicheskoy statistiki: uchebnik dlja vuzov / pod red. M.G. Nazarova [Course of socio-economic statistics: a textbook]. – Moscow, 2000. – 771 p.
17. Politika dohodov i zarabotnoj platy : uchebnik / pod red. P.V. Savchenko, Ju.P. Kokina [The policy of income and wages: a textbook]. – Moscow, 2000. – 456 p.
18. Shvabiy K.I. Modernizatsiya systemy opodatkovannya dokhodiv naseleennya Ukrayiny : avtoref. dys... d-ra. ekon. nauk : 08.00.08 [Modernization of personal income taxation in Ukraine]. – Irpin', 2010. – 39 p.
19. Shevchuk I.V. Mekhanizm opodatkovannya dokhodiv fizychnykh osob v rynkovykh umovakh : avtoref. dys... kand. ekon. nauk : 08.00.08 [Mechanism of personal income taxation in a market economy]. – Kyiv, 2009. – 20 p.
20. Kabashova E.V. Issledovanie dohodov naselenija: filosofskij aspekt [Study household incomes: philosophical aspect]. http://catalog-statei.ru/view_article.php?id=258
21. Shvabiy K.I. Opodatkovannya dokhodiv naseleennya : problemy nauky ta praktyky : monohrafiya [Personal income taxation: problems of science and practice: a monograph]. – Irpin', 2009. – 296 p.
22. Andrushchenko V.L. Finansova dumka Zakhodu v XX stolitti: (Teoretichna kontseptualizatsiya i naukova problematyka derzhavnykh finansiv) [West financial opinion in the twentieth century: (theoretical conceptualization and scientific issues of public finance)]. – Lviv, 2000. – 303 p.

23. Makkonnell K.R., Brju S.L. Jekonomiks: principy, problemy i politika: per. 17-go angl. izd. [Economics: Principles, Problems and Policies]. – Moscow, 2009. – 916 p.

24. Sokolovs'ka A.M. Osnovy teoriiy podatkov: navch. posibnyk [Basic theory of taxation: a tutorial]. – Kyiv, 2010. – 326 p.

ДАНИ ПРО АВТОРА

Коробкіна Наталія Геннадіївна аспірантка кафедри фінансів
Національний університет ДПС України
вул. К. Маркса 31, м. Ірпінь, Київська обл., 08200, Україна
e-mail: il_v_a@ukr.net

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Коробкіна Наталья Геннадьевна аспирантка кафедры финансов
Национальный университет ГНС Украины
ул. К. Маркса 31, г. Ирпень, Киевская обл., 08200, Украина
e-mail: il_v_a@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHOR

Korobkina Natalia Gennadiievna Postgraduate student of the
Department of Finance of National State Tax Service University of Ukraine
31, K. Marksa Street, Kiev region, 08200, Ukraine
e-mail: il_v_a@ukr.net

УДК 332.1

**БІОЕНЕРГЕТИКА ЯК НОВИЙ СТИМУЛ РОЗВИТКУ АПК
ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІССЯ**

Піцик М.А.

Предметом роботи є аналіз енергетичної безпеки регіонів Українського Полісся. Метою статті є дослідження загрози енергетичної безпеки регіонів Українського Полісся та розробка шляхів її подолання за рахунок ефективного використання біоенергетичного потенціалу цих регіонів.

Методологія проведення роботи. Робота виконана на основі аналізу поточного стану енергетичної безпеки регіонів Українського Полісся та держави в цілому. Здійснено порівняння щодо залучення біоенергетичних технологій в Україні та країнах Європейського Союзу. Опрацьовано статистичний матеріал щодо запровадження та використання біоенергетичних технологій в Україні за останні декілька років.

Результати роботи. Визначено необхідність створення нової енергетичної стратегії для України, зокрема регіонів Українського Полісся, де вагома роль надається біоенергетиці. Оскільки регіони України мають відмінності в наявності та асортименті біоенергетичних ресурсів, то визначення економічної доцільності щодо використання таких ресурсів для поліських регіонів є пріоритетним. Проаналізувавши оптимальні для впровадження в вітчизняний паливно-енергетичний комплекс біоресурси, особливий акцент зроблено на енергетичній вербі як одному з ключових елементів біоенергетичної незалежності регіонів Українського Полісся. Причиною такого вибору слугували природні умови та ресурси, а також економічна ситуація даних регіонів. Кінцевий результат впровадження біоенергетичних технологій, зокрема енергетичної верби, включає багато позитивних аспектів, ключовим з яких є посилення енергонезалежності та економічної безпеки регіонів Українського Полісся, а також держави в цілому.

Галузь застосування результатів: використання результатів наукових досліджень в сфері економічної безпеки держави, а також економічних наук, зокрема регіональної економіки.

Висновки. На сьогодні рівень економічної та енергетичної безпеки держави є досить низьким, тому максимальне виробництво та використання біоресурсів, разом із залученням низькородючих земель в Українському Поліссі, дозволить знизити залежність держави та окремих її регіонів від дорогих імпортованих енергоносіїв, що, в свою чергу, буде сприяти посиленню рівня енергетичної та економічної безпеки як регіонів Українського Полісся, так і держави в цілому.

Ключові слова: економічна безпека, енергетична безпека, біоенергетика, біомаса, енергетична верба.

**БИОЭНЕРГЕТИКА КАК НОВЫЙ СТИМУЛ РАЗВИТИЯ АПК И ОБЕСПЕЧЕНИЕ
ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЕГИОНОВ УКРАИНСКОГО ПОЛЕСЬЯ**

Пицик М.А.

Предметом работы является анализ энергетической безопасности регионов Украинского Полесья. Целью статьи является исследование угрозы энергетической безопасности регионов Украинского Полесья и разработки путей ее преодоления за счет эффективного использования биоэнергетического потенциала этих регионов.

Методология проведения работы. Работа выполнена на основе анализа текущего состояния энергетической безопасности регионов Украинского Полесья и государства в целом. Проведено сравнение по привлечению биоэнергетических технологий в Украине и странах Европейского Союза. Обработано статистический материал по внедрению и использованию биоэнергетических технологий в Украине за последние несколько лет.

Результаты работы. Определена необходимость создания новой энергетической стратегии для Украины, в частности и для регионов Украинского Полесья, где значительная роль акцентируется на биоэнергетике. Поскольку регионы Украины имеют различия в наличии и асортименте биоэнергетических ресурсов, то определение их экономической целесообразности для полесских регионов является приоритетным. Проанализировав оптимальные для внедрения и использования топливно-энергетический комплекс биоресурсы, особый акцент сделан на энергетической вербе, которая является одним из ключевых элементов биоэнергетической независимости регионов Украинского Полесья. Причиной такого выбора послужили природные условия и ресурсы, а также экономическая ситуация в данных регионах. Конечный результат внедрения биоэнергетических технологий, в частности энергетической вербы, имеет